

EURÓPSKA
KOMISIA

V Štrasburgu 20. 11. 2012
COM(2012) 669 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**Prehodnotenie vzdelávania: investície do zručností na dosiahnutie lepších sociálno-
ekonomických výsledkov**

{SWD(2012) 371 final}

{SWD(2012) 372 final}

{SWD(2012) 373 final}

{SWD(2012) 374 final}

{SWD(2012) 375 final}

{SWD(2012) 376 final}

{SWD(2012) 377 final}

1. VZDELÁVANIE A ZRUČNOSTI - KĽÚČOVÝ STRATEGICKÝ PRÍNOS PRE RAST

Investícia do vzdelávania a odbornej prípravy na rozvíjanie zručností zohráva dôležitú úlohu pri zvyšovaní rastu a konkurencieschopnosti. Zručnosti totiž určujú, do akej miery bude Európa schopná zvyšovať produktivitu. V dlhodobom horizonte môžu byť zručnosti spúšťačom inovácií a rastu, a takisto môžu posunúť produkciu vyššie v hodnotovom reťazci, stimulovať koncentráciu ľudí s vyššou úrovňou zručností v EÚ a formovať budúci trh práce. Výrazný globálny nárast počtu vysokokvalifikovaných ľudí hľadajúcich prácu, ktorý bol zaznamenaný v poslednej dekáde, je pre Európu veľkou skúškou. Časy, kedy konkurencia prichádzala hlavne z krajín, ktoré ponúkali len nízkokvalifikovanú prácu, už skončili. Kvalita vzdelávania a ponuka zručností sa v celosvetovom meradle zvyšuje a Európa na túto situáciu musí reagovať.

Európske systémy vzdelávania a odbornej prípravy stále zaostávajú v poskytovaní tých správnych zručností na udržanie zamestnanosti a ich spolupráca s podnikmi či zamestnávateľmi na tom, aby sa vzdelávacie skúsenosti priblížili realite pracovného prostredia, nie je dostatočná. Táto priepasť medzi ponúkanými a vyžadovanými zručnosťami vyvoláva stále väčšie obavy o konkurencieschopnosť európskeho priemyselného odvetvia¹.

Napriek pokroku, ktorý sa za posledných päť rokov dosiahol v počte osôb s vysokoškolským vzdelaním, bude potrebné naďalej vyvíjať úsilie, aby sa naplnil hlavný cieľ, ktorým je, 40 % mladých ľudí s ukončeným vysokoškolským vzdelaním.

Hoci sa v tomto smere za posledných päť rokov zaznamenalo výrazné zlepšenie, stále je veľa členských štátov, v ktorých predčasné ukončenie školskej dochádzky dosahuje neprijateľnú mieru, ako napr. 26,5 % v Španielsku a 23,2 % v Portugalsku. Pretrvávajú potreba opatrení zameraných na zníženie miery predčasného ukončenia školskej dochádzky, a to formou komplexných cielených stratégií založených na spoľahlivých dôkazoch, k akým vyzýva aj nedávno prijaté odporúčanie Rady.

Existuje mnoho dôkazov o tom, že nedostatky pretrvávajú aj v iných oblastiach: 73 miliónov dospelých osôb má ukončený len nízky stupeň vzdelania, takmer 20 % osôb vo veku 15 rokov nevie dobre čítať a účasť na celoživotnom vzdelávaní predstavuje len 8,9 %.

Do roku 2020 bude o 20 % viac pracovných miest, ktoré budú vyžadovať vyššiu úroveň zručností. Vzdelávanie potrebuje vyššie normy a vyššiu úroveň na dosiahnutie tejto požiadavky a takisto musí podporiť prierezové zručnosti, aby mladí ľudia nadobudli podnikateľské správanie a dokázali sa prispôbiť stále nevyhnutnejším zmenám, ktoré nastanú na trhu práce počas ich kariérnej dráhy.

Všeobecná úloha vzdelávania a odbornej prípravy zahŕňa ciele ako aktívne občianstvo, osobný rozvoj a dobré podmienky. Zatiaľ čo tieto ciele idú ruka v ruku s potrebou aktualizovať zručnosti v záujme zamestnateľnosti, na pozadí pomalého hospodárskeho rastu a ubúdajúcej pracovnej sily v dôsledku demografického starnutia sú najpálčivejšími problémami v členských štátoch napĺňanie potrieb v hospodárstve a zameranie sa na spôsoby, ako vyriešiť rýchlo narastajúcu nezamestnanosť mladých ľudí. V tomto oznámení sa kladie dôraz na ponuku správnych zručností pre zamestnateľnosť, zvýšenie efektívnosti a

¹ Aktualizácia oznámenia o priemyselnej politike, COM (2012) 582.

inkluzívnosti našich inštitúcií vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj na spoluprácu so všetkými relevantnými zainteresovanými stranami.

Je potrebné zvýšiť rozsah a tempo týchto reforiem, aby kvalitné zručnosti mohli podporiť rast aj pracovné miesta. Komisia v tejto súvislosti určila len niekoľko strategických priorít, ktorým by sa členské štáty mali venovať popri nových opatreniach EÚ na zvýšenie úsilia na vnútroštátnej úrovni. Uvedené priority odrážajú odporúčania pre jednotlivé krajiny², ktoré Komisia adresovala niekoľkým členským štátom, a podporujú ročný prieskum rastu za rok 2012³.

V rámci týchto priorít sa osobitná pozornosť venuje boju proti nezamestnanosti mladých ľudí. Toto oznámenie zahŕňa štyri oblasti, ktoré majú zásadný význam pri riešení tohto problému a v ktorých by členské štáty mali zintenzívniť svoje úsilie:

- rozvoj špičkového odborného vzdelávania a prípravy v snahe zvýšiť kvalitu odborných zručností,
- podpora praktickej výučby vrátane kvalitných stáží, učňovského vzdelávania a modelov duálneho vzdelávania na pomoc pri prechode zo vzdelávacieho do pracovného procesu,
- podpora partnerstiev medzi verejnými a súkromnými inštitúciami (s cieľom zabezpečiť vhodné učebné plány a zručnosti),
- podpora mobility prostredníctvom navrhovaného programu Erasmus pre všetkých⁴.

Tieto oblasti priamo súvisia s balíkom opatrení v oblasti zamestnanosti mladých ľudí, ktorý má Komisia predložiť do konca roka 2012. V balíku opatrení zameraných na mládež budú navrhnuté nové nástroje na riešenie problému nezamestnanosti mladých ľudí a uľahčenie prechodu zo vzdelávacieho do pracovného procesu.

Na podporu uvedených usmernení v tomto dokumente sú k tomuto oznámeniu priložené: **prehľady o jednotlivých krajinách, v ktorých sú zhrnuté dosiahnuté výsledky a reformy v politikách** členských štátov v kľúčových oblastiach, na ktoré sa vzťahuje toto oznámenie; **prvé vydanie Monitoru vzdelávania a odbornej prípravy**, ktoré poskytuje obraz o súčasných zručnostiach a vývoji smerujúcom k napĺňaniu hlavných cieľov stratégie Európa 2020; a **päť ďalších pracovných dokumentov útvarov Komisie, ktoré obsahujú podklady politiky a osvedčené postupy**.

2. PROBLÉMY V ČLENSKÝCH ŠTÁTOCH, KTORÉ SA MAJÚ RIEŠIŤ V RÁMCI EURÓPSKEHO SEMESTRA

2.1. Budovanie zručností pre 21. storočie

Prierezové a základné zručnosti

Je potrebné, aby sa úsilie zameralo na rozvíjanie prierezových zručností...

² http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm

³ Ročný prieskum rastu KOM(2011) 815.

⁴ Erasmus pre všetkých je program navrhnutý Európskou úniou v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a športu, ktorý predložila Európska komisia 23. novembra 2011.

Moderné znalostné ekonomiky si vyžadujú ľudí s vyššími a vhodnejšími kvalifikáciami. Podľa odhadov CEDEFOP sa počet pracovných miest v EÚ, ktoré si vyžadujú terciárne vzdelanie, zvýši z 29 % v roku 2010 na 34 % v roku 2020, zatiaľ čo podiel pracovných miest s požiadavkou nízkej kvalifikácie v tom istom období klesne z 23 % na 18 %. Prierezové zručnosti, ako je schopnosť kriticky myslieť, prevziať iniciatívu, riešiť problémy a spolupracovať, pripraví jednotlivcov na kariérnu cestu, ktorá je v dnešnej dobe taká rôznorodá a nepredvídateľná.

...najmä podnikateľských zručností...

Je potrebné zamerať pozornosť najmä na rozvíjanie podnikateľských zručností⁵, pretože prispievajú nielen k vytváraniu nových podnikov, ale aj k zamestnateľnosti mladých ľudí. Na vnútroštátnej úrovni má však konkrétnu stratégiu pre vzdelávanie v oblasti podnikania len šesť členských štátov⁶. V záujme vyriešenia tejto situácie uverejní Komisia v roku 2013 politické usmernenia na podporu zlepšenia kvality a rozšírenia vzdelávania v oblasti podnikania v celej EÚ. Členské štáty by mali podporovať podnikateľské zručnosti novými a kreatívnymi spôsobmi vyučovania a štúdia od základných škôl a zároveň sa od sekundárneho po vysokoškolské vzdelávanie zameriavať na možnosti zakladania podnikov ako profesionálnej dráhy. Do všetkých disciplín by mali byť zaradené praktické pracovné skúsenosti pomocou učenia založeného na riešení problémov a na prepojení s podnikateľským prostredím, ktoré by sa mali prispôbiť každému stupňu vzdelávania. Všetci mladí ľudia by mali pred ukončením povinnej školskej dochádzky získať aspoň jednu praktickú skúsenosť s podnikaním. Je dôležité, aby sa meral vplyv tejto činnosti, a na podporu členských štátov Komisia určí nástroje na posúdenie pokroku a preukázanie nadobudnutých podnikateľských zručností. Na úrovni jednotlivých inštitúcií sa pokrok bude podporovať rámcom sebahodnotenia, ktorý sa bude realizovať spoločne s OECD s cieľom usmerňovať a podporovať vývoj inštitúcií vzdelávania v oblasti podnikania na všetkých úrovniach vrátane škôl a odborného vzdelávania a prípravy.

...zatiaľ čo dopyt po zručnostiach v oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky je stále vysoký

Predmety v oblasti vedy sú takisto dôležité. Dopyt po kvalifikovanej pracovnej sile v oblasti technológie a v odvetviach s intenzívnym výskumom je vysoký a taký zostane aj v budúcnosti, čo ovplyvní dopyt po zručnostiach v oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky. V súčasnosti je potrebné vyvinúť intenzívnejšie úsilie na to, aby sa veda, technológia, inžinierstvo a matematika stali prioritnými oblasťami vo vzdelávaní, a zvýšiť zaangažovanosť na všetkých úrovniach. Hoci dobre vieme, aké výzvy s týmto procesom súvisia, napr. potreba zatriktívniť tieto oblasti pre ženy, v súčasnosti je takisto dôležité lepšie objasniť, aké kariérne možnosti majú absolventi v oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky

...prvým krokom však musí byť zabezpečenie, aby všetci nadobudli základné poznatky alebo zručnosti...

⁵ Prehľad podnikateľských zručností možno nájsť v pracovnom dokumente o hodnotení kľúčových kompetencií.

⁶ Vzdelávanie v oblasti podnikania na školách v Európe – národné stratégie, učebné plány a výsledky vzdelávania (Eurydice 2012).

Podľa sprievodného Monitora vzdelávania a odbornej prípravy za rok 2012 je základným predpokladom pre ďalšie učenie schopnosť čítať a počítať, ako aj ovládanie základnej matematiky a vedy. Tieto zručnosti sú bránou k zamestnaniu a sociálnemu začleneniu. Súčasná digitálna revolúcia ich však predefinovala ako nové formy čítania a písania, ktorých základný charakter sa mení v dôsledku rozmanitosti informačných zdrojov.

Dôsledkom reforiem sú zjednodušené učebné plány v celej EÚ. Zaviedli sa národné štandardizované skúšky; vytvorila sa infraštruktúra stredísk čítania, písania, matematiky a vedy; vybudovali sa siete pedagógov a možnosti ich ďalšieho profesionálneho rozvoja; a podporili sa opatrenia na zlepšenie digitálnej a mediálnej gramotnosti. Napriek tomu sú výsledky stále nedostatočné a tieto nedostatky treba naliehavo riešiť. Podiel osôb vo veku 15 rokov, ktoré nenadobudli základné zručnosti, predstavuje v Európe približne 20 %, pričom v piatich krajinách je viac ako 25 % osôb, ktoré dosahujú slabé výsledky v čítaní. Je potrebné, aby členské štáty zaviedli nové systémové reformy, ktoré posilnia včasné testovanie a riešenie ťažkostí s učením a ktorými sa opakovanie alebo rozdeľovanie osôb do skupín na základe schopností nahradí intenzívnejšou podporou vzdelávania.

Týmto snahám v rámci povinnej školskej dochádzky musí predchádzať kvalitné, prístupné a finančne dostupné predškolské vzdelávanie a starostlivosť. Mali by ich dopĺňať programy v oblasti čítania, písania a počítania zamerané na rodiny, ako aj programy zamerané na kvalitné základné zručnosti pre dospelých, najmä prostredníctvom vzdelávania na pracoviskách. Takisto je potrebné vyvinúť úsilie na zvýšenie alarmujúco nízkej účasti na programoch vzdelávania dospelých vo väčšine členských štátov⁷ a vypracovať nové politiky založené na dôkazoch, ktoré budú vychádzať z výsledkov prieskumu PIACC⁸. Priemerná miera účasti dospelých na celoživotnom vzdelávaní dosahuje 8,9 %. V siedmich členských štátoch bola účasť dospelých len 5 % alebo ešte nižšia.

...pričom z hľadiska pracovných miest je dôležité učenie jazykov, ktoré si vyžaduje osobitnú pozornosť

Vo svete medzinárodných obchodov je schopnosť hovoriť cudzím jazykom jedným z faktorov konkurencieschopnosti. Jazyky sú stále dôležitejšie na zvýšenie miery zamestnatelnosti⁹ a mobility mladých ľudí a nedostatočné jazykové zručnosti sú hlavnou prekážkou voľného pohybu pracovníkov. Podniky vyžadujú od svojich zamestnancov jazykové zručnosti, aby mohli fungovať na svetovom trhu.

Ako sa uvádza v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie týkajúcom sa jazykov, z prvého európskeho prieskumu jazykových kompetencií¹⁰ vyplýva, že napriek investíciám do vzdelávacích systémov v mnohých krajinách vzdelávacie systémy v mnohých členských štátoch stále nie sú dostatočne efektívne¹¹ pri riešení problémov. Vo Francúzsku dosiahne na konci nižšieho sekundárneho vzdelávania úroveň nezávislého používateľa jedného cudzieho jazyka len 14 % žiakov a v Spojenom kráľovstve len 9 %. Je potrebné, aby reformy v členských štátoch prebiehali rýchlejšie a aby vychádzali z nových metodík a technológií

⁷ Pozri Monitor vzdelávania a odbornej prípravy 2012.

⁸ PIAAC - Program pre medzinárodné hodnotenie zručností dospelých: Viac informácií možno nájsť na stránke http://ec.europa.eu/education/literacy/resources/statistics/more-info/index_en.htm

⁹ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/126373.pdf

¹⁰ <http://ec.europa.eu/languages/eslc/index.html>

¹¹ Pozri Monitor vzdelávania a odbornej prípravy 2012.

vyučovania prvého aj druhého cudzieho jazyka s cieľom naplniť cieľ „materinský jazyk plus dva jazyky“¹² vymedzený hlavami štátov.

Odborné zručnosti

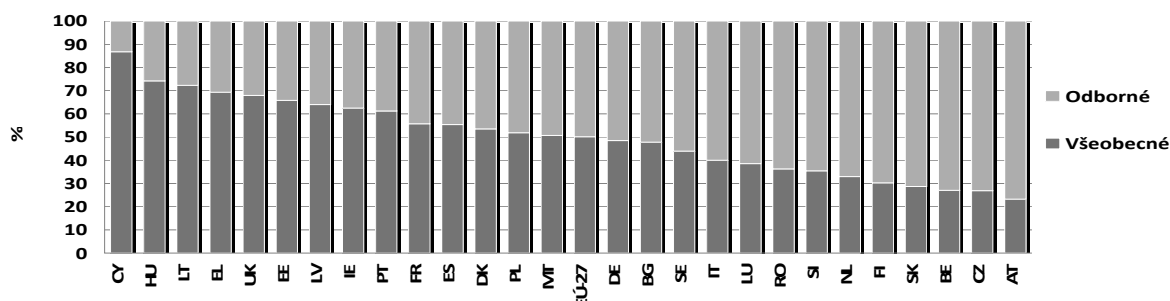
Zvyšovanie kvality odborných zručností si vyžaduje vytvorenie systémov odborného vzdelávania a prípravy na svetovej úrovni...

Samotné zvyšovanie prierezových a základných zručností nebude stačiť na vytváranie rastu a konkurencieschopnosti. Takisto, „vzdialenosť“ medzi vzdelávacím prostredím a pracoviskom je stále príliš veľká. Cielená investícia do odborného vzdelávania a prípravy, najmä do počiatočnej a kontinuálnej odbornej prípravy je základom pre inovácie, rast a konkurencieschopnosť. V súčasnosti sa s cieľom podporiť zamestnateľnosť mladých ľudí vo veľkej miere uznáva hodnota odborného vzdelávania a prípravy, a najmä systémov duálnej odbornej prípravy.

Niektoré európske krajiny už majú systémy odborného vzdelávania a prípravy na svetovej úrovni (Nemecko, Rakúsko, Dánsko a Holandsko), ktorých súčasťou sú mechanizmy na prispôbenie sa požiadavkám na aktuálne i budúce zručnosti, čiže odborná príprava je viac orientovaná na dopyt. Uvádzajú menej problémov, pokiaľ ide o nesúlady medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami, a vyššiu mieru zamestnanosti mladých ľudí. Charakteristickým znakom odbornej prípravy a vzdelávania v týchto krajinách sú duálne systémy s vysokou mierou praktickej výučby. Mnohé iné krajiny, zvyčajne ide o štáty južnej Európy, za týmito krajinami zaostávajú, pokiaľ ide o účasť, kvalitu, výsledky a atraktivnosť. V grafe 1 sú znázornené rozdiely medzi krajinami v percentuálnej miere odborného vzdelávania a prípravy a všeobecného vzdelávania na vyššom sekundárnom stupni. Tieto rozdiely sú dôsledkom sociálno-kultúrnych tradícií a vnímania, odlišných štruktúr systémov vzdelávania a odbornej prípravy, hospodárstva a pracovných trhov, v uskutočnených reformách, miere zapojenia sociálnych partnerov, ako aj v pracovných vyhliadkach absolventov odborného vzdelávania a prípravy, a v preferenciách jednotlivcov.

Graf 1 – Rozdelenie študentov vyššieho sekundárneho vzdelávania (ISCED 3) podľa programového zamerania (všeobecné alebo odborné) v percentách v roku 2010.

¹² Zasadnutie Európskej rady v Barcelone, marec 2012.

Zdroj: Databáza Eurostatu¹³, zber údajov UOE

Praktická výučba a najmä učňovské vzdelávanie a iné duálne modely pomáhajú uľahčiť prechod zo vzdelávacieho do pracovného procesu. Vyžadujú si regulačný rámec a vymedzenie úloh pre jednotlivé zapojené subjekty a musia byť neoddeliteľnou súčasťou celého systému vzdelávania. Prístup, ktorý podporuje tento duálny systém – vzdelávanie v triedach spolu s nadobúdaním skúseností na pracovisku – môže zohrávať významnú úlohu na terciárnom stupni.

Ak chceme dosiahnuť vysokú kvalitu odbornej prípravy a vzdelávania, je potrebné systematicky obnovovať učebné plány, neustále aktualizovať ponuku zručností a aktívne zapojiť do tohto procesu aj podniky, najmä MSP, ako sa uvádza v priloženom pracovnom dokumente útvarov Komisie. Odborné vzdelávanie a príprava musia byť schopné reagovať na dopyt po pokročilých odborných zručnostiach prispôbených regionálnemu hospodárskemu kontextu. Tí, ktorí majú záujem o vysokoškolské vzdelávanie, ako aj tí, ktorí sa potrebujú vrátiť do vzdelávacieho procesu a aktualizovať svoje zručnosti, musia mať k vzdelávaniu dvere otvorené.

...ktoré môžu významne prispieť k odbúraniu nedostatku zručností...

Systémy odborného vzdelávania a prípravy musia zohrávať kľúčovú rolu pri odstraňovaní nedostatku zručností, a to najmä v sektoroch s potenciálom rastu, ako sú informačné a komunikačné technológie, zdravotníctvo a opatrovateľské služby, nízkouhlíkové technológie, personalizované služby, služby súvisiace s podnikaním, námorné hospodárstvo¹⁴ a ekologické odvetvia, alebo odvetvia prechádzajúce významnými zmenami, ktoré si vyžadujú pracovné sily s lepšími zručnosťami. Cielené investície do odborného vzdelávania a prípravy v záujme odstránenia nedostatku zručností môžu podporiť rast v týchto sektoroch. Na tieto sektory by sa takisto malo apelovať, aby v záujme mobility kvalifikovaných pracovných síl využívali európske nástroje v oblasti kvalifikácií ako Európsky kvalifikačný rámec (EQF), Európsky systém kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu (ECVET) a Európsky referenčný rámec zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy (EQAVET).

¹³ Údaje o jednotlivých krajinách možno nájsť na webovej stránke Eurostatu.

¹⁴ Príležitosti na modrý rast v oblasti udržateľného rastu morskej a námornej dopravy, COM(2012) 494

...prostredníctvom intenzívnejšej spolupráce na európskej úrovni

Praktická výučba, ako sú napr. duálne prístupy, by mala byť základným pilierom systémov odborného vzdelávania a prípravy v celej Európe v snahe znížiť mieru nezamestnanosti mladých ľudí, uľahčiť prechod zo vzdelávacieho do pracovného procesu a odpovedať na potreby zručností na pracovnom trhu. V záujme dosiahnutia týchto cieľov sa v decembri 2012 v Berlíne stretnú ministri zodpovední za vzdelávanie a urobia prvý krok smerom k novej úrovni spolupráce v oblasti odborného vzdelávania a prípravy. Ministri podpíšu memorandum, v ktorom predstavia svoje snahy v oblasti odborného vzdelávania a prípravy v celej Európe: zvýšiť atraktivnosť a kvalitu odborného vzdelávania a prípravy; zabezpečiť, aby študijné dráhy pokračovali na vysokoškolských stupňoch; zabezpečiť aktívnu účasť sociálnych partnerov a iných relevantných zainteresovaných strán na rozvoji a implementácii; zaviesť opatrenia na zvýšenie mobility. S cieľom podporiť túto spoluprácu Komisia vytvorí nový spolok pre učňovské vzdelávania na úrovni EÚ, pomocou ktorého sa bude napredovať v napĺňaní uvedenej vízie a v rámci ktorého budú členské štáty a mnohé zainteresované strany spolupracovať, navzájom sa od seba učiť a prijímať vnútroštátne opatrenia.

2.2. Stimulácia otvoreného a flexibilného učenia

Zlepšenie vzdelávacích výsledkov, hodnotenie a uznávanie

Výsledky vzdelávania by mali byť hnacou silou úspechu...

Vzdelávanie a odborná príprava môžu prispieť k rastu a vytváraniu pracovných miest len vtedy, ak učenie nie je zamerané na ukončenie konkrétneho stupňa alebo čas strávený v škole, ale na vedomosti, zručnosti a kompetencie, ktoré majú študenti v priebehu vzdelávacieho procesu (výsledky vzdelávania) získať.

Zatiaľ čo prístup založený na výsledkoch vzdelávania už je základom európskeho kvalifikačného rámca a národných kvalifikačných rámcov, tento zásadný posun ešte v plnej miere neprenikol do procesu vzdelávania a hodnotenia. Je potrebné, aby sa inštitúcie na všetkých úrovniach vzdelávania a odbornej prípravy neustále prispôbovali, čím zvýšia relevantnosť a kvalitu svojho vedomostného vkladu pre študentov aj pre pracovný trh, rozšíria prístup a uľahčia prechod medzi rôznymi možnosťami vzdelávania a odbornej prípravy.

...musí sa lepšie využívať potenciál hodnotenia

Z toho, čo sa hodnotí, možno často určiť, čo sa bude pokladať za hodnotné a čo sa bude vyučovať. Zatiaľ čo učebné plány v mnohých členských štátoch prešli reformou, modernizácia hodnotenia na podporu vzdelávania ostáva naďalej výzvou. Ako sa uvádza v priloženom pracovnom dokumente útvarov Komisie o hodnotení kľúčových kompetencií, je potrebné využiť potenciál hodnotenia tak, že sa vymedzia kompetencie v súvislosti s výsledkami vzdelávania a rozšíri sa rozsah testov a skúšok, ktoré sa pri nich budú uplatňovať. Takisto je potrebné viac využívať hodnotenie na formatívne účely s cieľom podporiť každodenné získavanie zručností u žiakov. V tejto súvislosti je potrebné, aby sa v plnej miere preskúmal potenciál nových technológií, čo môže pomôcť pri hľadaní spôsobov hodnotenia kľúčových kompetencií.

Možnosť posúdenia, validácie a uznania zručností by mala existovať aj mimo škôl, aby jednotlivci mohli svojim potenciálnym zamestnávateľom poskytnúť svoj profil zručností. Informácie o kvalite a množstve zručností v celej populácii umožní príslušným orgánom lepšie zmapovať potenciálne nedostatky a zamerať sa na oblasti s najlepším návratom investícií. Naďalej by sa malo vyvíjať úsilie na rozvoj nástrojov na individuálne hodnotenie zručností, najmä v oblastiach, ako je riešenie problémov, kritické myslenie, spolupráca a podnikateľská iniciatíva.

Kvalifikácie by mali otvárať čo najviac dverí...

V poslednom desaťročí sa s cieľom podporiť mobilitu študentov a pracovníkov realizuje niekoľko európskych nástrojov ako európsky kvalifikačný rámec (EQF), Europass, Európsky systém prenosu a zhromažďovania kreditov (ECTS a ECVET), viacjazyčná klasifikácia európskych zručností/kompetencií, kvalifikácií a zamestnaní (ESCO) a európske referenčné rámce zabezpečenia kvality. Tieto nástroje zlepšujú transparentnosť napríklad tak, že umožňujú porovnávať kvalifikácie vo všetkých krajinách (EQF) a prenášať kredity (ECTS).

Tieto nástroje neboli vytvorené samostatne. Existuje však priestor na ich užšiu spojitosť, ak sú rôzne nástroje a služby (vrátane transparentnosti a uznávania kvalifikácií, validácie

neformálneho a informálneho vzdelávania a celoživotného usmerňovania) ponúkané koordinovaným spôsobom. Tým sa prispeje k skutočnej európskej mobilite, v rámci ktorej bude možné jasne porozumieť vedomostiam, zručnostiam a kompetenciám jednotlivých osôb a zároveň umožniť ich rýchle uznanie. Vytvorenie európskeho priestoru pre zručnosti a kvalifikácie podporí toto úsilie o dosiahnutie transparentnosti a cezhraničného uznávania akademických kvalifikácií nadobudnutých v procese odborného a vysokoškolského vzdelávania.

...a uznávanie akademických titulov by malo určovať smer

Uznávanie kvalifikácií nadobudnutých vysokoškolským vzdelaním a kvalifikácií, ktoré uľahčujú prístup k vysokoškolskému vzdelaniu, sú na programe európskych politík už dlhší čas. Akademická mobilita sa neustále zvyšuje v dôsledku meniacich sa štruktúr systémov vysokoškolského vzdelávania a táto internacionalizácia je dopĺňaná úsilím propagovať EÚ ako študijnú destináciu a destináciu výskumu¹⁵. Napriek tomu, na to, aby EÚ bola pre študentov a výskumných pracovníkov atraktívnejšia, sú potrebné lepšie postupy uznávania a systematickejšie a koordinovanejšie uplatňovanie Európskeho systému prenosu a zhromažďovania kreditov (ECTS). Takisto je potrebné zlepšiť uplatňovanie a hodnotenie výsledkov vzdelávania. Naplnenie tejto potreby prispeje aj k európskemu priestoru pre zručnosti a kvalifikácie.

Súčasný vývoj bolonského procesu významne prispieva k podpore a spravodlivému uznávaniu kvalifikácií nadobudnutých vysokoškolským vzdelaním v Európe aj mimo nej. V rámci neho, ako aj v rámci nedávneho komuniké z Bukurešti sa krajiny zaviazali zlepšiť uznávanie akademických titulov. Tento záväzok zahŕňa preverovanie vnútroštátnych právnych predpisov na základe Európskeho dohovoru o uznávaní kvalifikácií týkajúcich sa vysokoškolského vzdelávania v európskom regióne a podporu posúdenia postupu uznávania, ktoré uplatňujú inštitúcie v záujme zabezpečenia kvality. Prieskumná skupina krajín testuje spôsoby, akými možno dosiahnuť automatické uznávanie porovnateľných akademických titulov. Jej cieľom je uplatniť rovnaké podmienky na všetkých študentov bez ohľadu na pôvod ich akademického titulu tak, že sa namiesto akademického uznávania individuálnych diplomov zameria na postupy založené na dôvere v systém, podľa ktorého bol diplom udelený.

Využívať potenciál informačných a komunikačných technológií a otvorených vzdelávacích zdrojov v prospech vzdelávania

Digitálna revolúcia prináša možnosti, ktoré majú pre vzdelávanie veľký význam...

Technológia ponúka jedinečné príležitosti na zlepšenie kvality, prístupu a rovnakých podmienok vo vzdelávaní a odbornej príprave. Je hlavnou hnacou silou účinnejšieho vzdelávania a odbúravania prekážok na ceste k vzdelaniu, najmä sociálnych prekážok. Každý môže študovať kdekoľvek, kedykoľvek a využívať flexibilné a individualizované modely.

¹⁵ Pripravovaný návrh Komisie prepracovaného znenia smerníc 2004/11/ES a 2005/71/ES.

Digitálne vzdelávanie a najnovšie trendy v otvorených vzdelávacích zdrojoch¹⁶ umožňujú zásadné zmeny vo svete vzdelávania a rozširujú vzdelávaciu ponuku za jej tradičné formy a hranice. Nové spôsoby vzdelávania, ktoré sa vyznačujú personalizáciou, zaangažovanosťou, využívaním digitálnych médií, spoluprácou, praktikami zdola nahor a novým fenoménom vytvárania obsahu vzdelávania študentom alebo učiteľom, podporuje exponenciálny rast otvorených vzdelávacích zdrojov dostupných cez internet. Európa by mala využívať potenciál otvorených vzdelávacích zdrojov v oveľa vyššej miere ako to robí. Na to sú potrebné dobré počítačové zručnosti, no na základe Monitoru vzdelávania a odbornej prípravy za rok 2012 niektoré členské štáty stále zaostávajú. V deviatich členských štátoch má 50 % ľudí vo veku 16 – 74 rokov veľmi slabé alebo žiadne počítačové zručnosti. Zatiaľ čo využívanie informačných a komunikačných technológií vo vzdelávaní patrí medzi priority politického programu, v dôsledku absencie kľúčových prvkov nie je možné zefektívniť digitálne vzdelávanie ani otvorené vzdelávacie zdroje vo všetkých odvetviach vzdelávania a odbornej prípravy. Pomocou ucelenej stratégie na úrovni EÚ by sa mohli riešiť problémy súvisiace s rozsahom, objemom a komplexnosťou výziev a podporiť opatrenia členských štátov a celého reťazca zainteresovaných strán.

...a je čas viac využívať informačné a komunikačné technológie v procese vzdelávania a vyučovania...

Najnovší výskum¹⁷ poukazuje na pretrvávajúce rozdiely v dostupnosti a obsahu vzdelávacích nástrojov založených na informačných a komunikačných technológiách. Často sa odporúča uplatňovať hodnotenie založené na informačných a komunikačných technológiách, no len zriedka sa uvádza, akým spôsobom. Na účely personalizovaného a flexibilného vzdelávania by sa používanie technológií malo stať súčasťou vzdelávacích praktík. V rámci obsiahlych pilotných projektov v reálnych podmienkach by sa malo vymedziť, kedy a kde možno informačné a komunikačné technológie účinne využívať v pedagogických postupoch a postupoch hodnotenia. Integrácia výskumu do vzdelávacích procesov je vzhľadom na rýchlo sa meniace podmienky ešte potrebnější. Naďalej by sa mali rozvíjať komunity na výmenu praktických postupov (napr. eTwinning, Európsky inovačný a technologický inštitút (EIT), znalostné a inovačné spoločenstvá) a centrá excelentnosti založené na informačných a komunikačných technológiách, ako aj rýchlejší prenos výskumu v oblasti inovácií do vzdelávacích procesov. Vo všetkých aspektoch je podmienkou úspechu účasť zainteresovaných strán a spolupráca.

...s cieľom využívať voľne dostupné vedomosti.

Kvalita vzdelávania spočíva v kombinácii rôznych vzdelávacích materiálov. Na jej dosiahnutie je potrebné, aby širší prístup a využívanie otvorených vzdelávacích zdrojov sprevádzali jasné normy a mechanizmy kvality na hodnotenie a validáciu zručností

¹⁶ Otvorené vzdelávacie zdroje vymedzené organizáciou UNESCO v roku 2012 sú „vyučovacie, študijné alebo výskumné materiály, ktoré sú vo verejnom vlastníctve alebo vydané s licenciou verejného vlastníctva, ktorá umožňuje ich bezplatné používanie, úpravu a distribúciu“. Otvorené vzdelávanie je širší pojem, ktorý sa vzťahuje na praktiky a organizácie zamerané na odstránenie prekážok v prístupe k vzdelávaniu. Otvorené vzdelávacie zdroje sú súčasťou otvoreného vzdelávania, ktoré je intenzívne podporované pomocou informačných a komunikačných technológií. Ďalšie informácie o otvorených vzdelávacích zdrojoch možno nájsť na webovej stránke UNESCO: <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/access-to-knowledge/open-educational-resources>

¹⁷ http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/129EN.pdf

a kompetencií nadobudnutých prostredníctvom nich. Inštitúcie vzdelávania a odbornej prípravy, ktoré ešte neintegrovali otvorené vzdelávacie zdroje, by sa mali usilovať aj o spoluprácu s technicky vyspelejšími poskytovateľmi vzdelávania, aby splnili očakávania študentov „digitálnej generácie“. Pedagógovia majú tendenciu získavať pedagogické zručnosti v oblasti informačných a komunikačných technológií skôr prostredníctvom počiatočného vzdelávania ako počas profesionálneho vývoja. Je dôležité, aby boli dobre vybavení týmito zručnosťami a dokázali obsiahnuť potenciál nových technológií v spôsobe svojej výučby, čím môžu študentov stimulovať a zaangažovať.

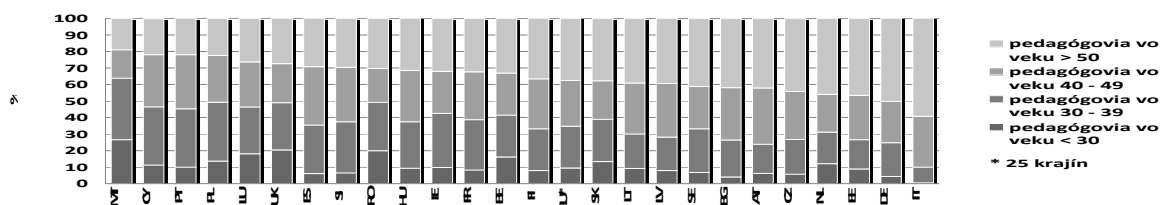
Trh práce v oblasti vzdelávania prechádza transformáciou. Počet poskytovateľov nekomerčných otvorených vzdelávacích zdrojov narastá súbežne s technickým pokrokom, ako je otvorený prístup, spoločné využívanie súborov a otvorených zdrojov, a vydavatelia vzdelávacej literatúry, ako aj širšie premyslené odvetvie, sa týmto zmenám stále prispôsobujú. Už prehodnocujú svoje obchodné modely, aby mohli využiť nové obchodné príležitosti.

Podporovať európskych pedagógov¹⁸

Pedagógovia čelia rýchlo sa meniacim požiadavkám...

Kvalitní a dobre vyškolení pedagógovia môžu študentom pomôcť rozvíjať kompetencie, ktoré potrebujú na svetovom trhu práce, ktorý stavia na stále sa zvyšujúcej úrovni zručností a bolo dokázané¹⁹, že hlavný vplyv na výsledky študentov má kvalita výučby a štúdia. Pedagógovia však čelia jedinečným výzvam. Ako sa uvádza v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie, zvyšujúce sa nároky vzdelávania, hromadný odchod pedagógov generácie silných ročníkov do dôchodku (pozri graf č. 2) a výrazný nedostatok učiteľov niektorých predmetov a odborov budú mať za následok zvýšený dopyt po kvalifikovaných pedagógoch na všetkých stupňoch a vyzývajú k prijatiu komplexných opatrení na zvýšenie atraktívnosti tejto profesie. Mali by zahŕňať finančné aj nefinančné stimuly. Kríza a pracovná sila, ktorá je v súčasnej dobe k dispozícii, takisto ponúkajú možnosť obnoviť zručnosti v rámci jednotlivých profesií a prilákať nových kvalifikovaných pracovníkov.

Graf 2 – Rozdelenie pedagógov na nižších a vyšších stredných školách podľa veku v percentách v roku 2010

Zdroj: Databáza Eurostatu²⁰, zber údajov UOE

¹⁸ Pozri vymedzenie v pracovnom dokumente útvarov Komisie o podpore pedagogických povolání v záujme lepších výsledkov vzdelávania.

¹⁹ Pozri OECD *Education at a Glance* (súhrnné informácie o vzdelávaní) 2012.

²⁰ Údaje o jednotlivých krajinách možno nájsť na stránke Eurostatu.

...ktoré si vyžadujú, aby pedagógovia, tí, ktorí pripravujú pedagógov, a vedúci pracovníci v oblasti vzdelávania boli vybavení novými kombináciami kompetencií...

Na prijímanie, udržanie pedagógov a rozvoj kvalitných pedagógov sú však potrebné dobre finančne zabezpečené stratégie, počnúc počiatočným pedagogickým vzdelávaním až po ďalší odborný rozvoj v priebehu celej kariéry. Je potrebné, aby členské štáty zaviedli pre pedagógov vrátane školiťov na počiatočnom aj ďalšom stupni odborného vzdelávania a prípravy rámec kompetencií alebo profesionálny profil. Na jeho podporu by sa mala jasne vymedziť úloha tých, ktorí pripravujú pedagógov, pomocou kritérií založených na kompetenciách. Popri opatreniach na zabezpečenie kvality by mal tvoriť základ pre reformu systémov prijímania pedagógov do zamestnania, aby sa do školstva prilákali kvalitní kandidáti, ktorí by sa v ňom aj udržali.

Rovnako dôležité je aj prijímanie pracovníkov, príprava a udržanie vhodných pracovníkov na vedúcich miestach na všetkých stupňoch vzdelávania a vyžaduje si ďalšie investície. Tieto úlohy sa musia zamerať na zlepšenie výučby a štúdia, ktoré sú v dôsledku narastajúceho administratívneho zaťaženia v mnohých členských štátoch stále problémom. Akadémia pre vedúcich pracovníkov alebo programy profesionálneho rozvoja ponúkajú modely osvedčených postupov.

...a preto sa apeluje na prijatie rôznych opatrení na podporu nových postupov vo výučbe a v štúdiu..

Učebné plány, najmä v odbornom vzdelávaní a príprave, by mali byť viac prispôsobené potrebám reálneho sveta práce, čo by sa malo dosiahnuť spolupracou s podnikmi a zamestnávateľmi, napríklad tak, že podnikatelia budú navštevovať školy a prispievať tak ku skvalitneniu výučby v tomto smere. Reformy výučby a vzdelávacích postupov sú potrebné na všetkých stupňoch a rovnako potrebný je dobre finančne zabezpečený nepretržitý profesionálny rozvoj, ktorý by mal zahŕňať poskytovanie pravidelnej spätnej väzby a podpory od tých, ktorí pripravujú pedagógov. Je potrebné, aby pedagógovia mali pevné odhodlanie absolvovať odbornú prípravu: či už v oblasti používania nových technológií; zlepšovania vzdelávania v oblasti získavania kompetencií; zvládnutia rozmanitosti a začlenenia; a s cieľom naplniť potreby znevýhodnených študentov, ako sú Rómovia, deti so zdravotným postihnutím alebo študenti s prisťahovaleckým pozadím. Hlavným cieľom všetkých týchto činností by malo byť zlepšiť výsledky vzdelávania.

...a kvalita výučby je rozhodujúcim faktorom aj na vysokoškolskom stupni vzdelávania

Ak sa bude naďalej vyvíjať úsilie, je pravdepodobné, že Európska únia dosiahne hlavný cieľ, ktorým je 40 % osôb s ukončeným terciárnym vzdelaním. Výskum²¹ aj výučba by sa mali podporovať ponukou profesionálneho rozvoja. Výsledky študentov však v prvom rade ovplyvňuje práve výučba, ktorá prispieva k lepšej zamestnanosti absolventov a zlepšuje meno európskych inštitúcií vysokoškolského vzdelávania vo svete. V súčasnosti má len niekoľko krajín vyvinuté stratégie na podporu kvality vo výučbe na úrovni vysokoškolského vzdelávania vrátane odbornej prípravy pedagogických pracovníkov v oblasti pedagogických zručností. Komisia vytvorila skupinu na vysokej úrovni pre modernizáciu vysokoškolského

²¹http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/research_policies/Towards_a_European_Framework_for_Research_Careers_final.pdf

vzdelávania a v roku 2013 vydá táto skupina odporúčania pre tvorcov politík a inštitúcie vysokoškolského vzdelávania o spôsoboch podpory kvality vo výučbe a v štúdiu.

2.3. Podporovať spoluprácu

Financovanie vzdelávania

Investícia do vzdelávania a odbornej prípravy je kľúčom k zvýšeniu produktivity a hospodárskeho rastu a preto sa týka nás všetkých...

Hospodársky pokles a s ním spojená fiškálna konsolidácia viedli napriek jasnej strednodobej a dlhodobej pozitívnej návratnosti pre vzdelávanie mnohé členské štáty k zníženiu investícií do vzdelávania a odbornej prípravy. Počnúc školským rokom 2009/2010 a najmä v druhej polovici roku 2010 boli viaceré krajiny nútené znížiť platy pedagógom a iným pracovníkom vo verejnom sektore. V roku 2012 väčšina krajín zachovala svoje opatrenia týkajúce sa financovania podporných mechanizmov pre žiakov a študentov a alebo ich rodiny. Z krajín, ktoré majú k dispozícii príslušné údaje, nahlásilo len Španielsko (štátny rozpočet), Cyprus a Portugalsko zníženie miery financovania dostupných schém na podporu osôb v oblasti vzdelávania. Všetky prípady nedostatočného financovania v tejto oblasti majú vážne dôsledky na európsku základňu zručností tak v strednodobom, ako aj v dlhodobom horizonte.

Zatiaľ čo niektoré členské štáty majú v porovnaní s inými väčší priestor na to, aby prijímali opatrenia, všetky čelia rovnakej dvojitej výzve: a to stanoviť verejné investície do sektora vzdelávania a odbornej prípravy ako prioritu a nájsť efektívnejšie spôsoby rozdelenia finančných zdrojov, ktoré si môžu vyžadovať štrukturálnu reformu v konkrétnych systémoch vzdelávania. Hlavným stimulom na zvýšenie efektívnosti investícií do vzdelávania a odbornej prípravy je zvýšiť kvalitu vzdelávania a zamerať sa na zabránenie nedostatkom v tomto sektore. Členské štáty vo zvyšujúcej sa miere rozvíjajú modely rozdelenia nákladov medzi rôznymi partnerov vo vzdelávacom procese – štát, podniky a jednotlivci, nadácie a absolventi univerzít – spolu s verejnými investíciami, ktoré pomáhajú stimulovať podiel spolufinancovania zo strany súkromného sektora.

...a mal by sa klásť dôraz na dosiahnutie maximálnej efektívnosti investícií na všetkých stupňoch vzdelávania...

Jednou z priorít efektívneho využívania fondov by mali byť včasnejšie stupne vzdelávania, aby sa predišlo chybám vo vzdelávaní počas raného detstva a ich dôsledkom v dospelosti (výsledky v škole, miera zamestnanosti, zárobok, prevencia pred kriminalitou, zdravie atď.)²². Poskytovanie kvalitného a cenovo dostupného vzdelávania v ranom detstve sa vypláca, najmä v prípade znevýhodnených skupín. Hoci krajiny investovali od roku 2000 viac do predškolského ako do školského vzdelávania, verejné investície na obyvateľa v období raného detstva sú stále nižšie ako v ktoromkoľvek inom štádiu.

Investície z verejných zdrojov by sa mali zachovať aj pri školskom vzdelávaní, no jednotlivé vlády musia hľadať spôsoby, ako s týmito prostriedkami dosiahnuť viac. Významnú návratnosť investície možno dosiahnuť účinnejším výberom pedagógov, ich udržíaním a profesionálnou podporou (ako sa uvádza v oddiele 2.2).

²²

Pozri EURYDICE (v štádiu prípravy), najnovšie trendy vo verejnom financovaní vzdelávania v Európe.

...s rozdelením nákladov medzi odborné vzdelávanie a prípravu a vysokoškolské vzdelávanie ako možnosťou splniť tento cieľ

Verejná a súkromná návratnosť v oblasti odborného vzdelávania a prípravy, vysokoškolského vzdelávania a vzdelávania dospelých je výrazná²³. V dobre etablovaných duálnych systémoch odborného vzdelávania a prípravy dosahujú spoločnosti dlhodobú návratnosť, hoci náklady na učňovské vzdelávanie môžu byť spočiatku vyššie ako priame príjmy spoločnosti plynúce z učňovskej práce. S cieľom stimulovať poskytovanie učňovského vzdelávania by sa verejné financovanie malo zamerať najmä na sektory s narastajúcou potrebou pracovných síl. Spoločnosti by na druhej strane mali zvýšiť investície do počiatočného odborného vzdelávania a prípravy najmä tak, že sa zapoja do alternatívnych modelov odbornej prípravy, ale aj tým, že podporia školy zabezpečením primeraného vybavenia.

Ďalšie odborné vzdelávanie a prípravu možno spájať s výraznou návratnosťou v súkromnom sektore a vyššou produktivitou pre zamestnávateľov. Z výskumu však vyplýva, že súčasné nástroje verejného financovania (individuálne vzdelávacie účty, dotácie pre odborné vzdelávanie atď.) možno nie sú efektívne zacielené, keďže pri ich prideliťovaní je tendencia uprednostňovať účasť vysokokvalifikovaných pracovníkov a vysokú mieru návratnosti v ich súkromnom sektore. Je potrebné, zhodnotiť verejné financovanie v tejto oblasti a zamerať sa pri ňom na zvýšenie počtu nových účastníkov na odbornej príprave, najmä znevýhodnených skupín. V období hospodárskej reštrukturalizácie narastá aj verejná zodpovednosť. Je potrebné vo väčšej miere využívať mechanizmy na rozdelenie finančnej záťaže spojenej s odbornou prípravou medzi zamestnávateľov, ako sú fondy odbornej prípravy v konkrétnych odvetviach.

V prípade vysokoškolského vzdelávania platí, že investície môžu viesť k výraznej návratnosti tak v prospech jednotlivcov, ako aj celej spoločnosti²⁴. V členských štátoch možno nájsť odlišné modely financovania, pričom narastajúci počet krajín zavádza do svojich vysokoškolských systémov vyššiu mieru rozdeľovania nákladov na pozadí narastajúceho počtu študentov a tlaku v dôsledku fiškálnych obmedzení. Zatiaľ čo výber najvhodnejšieho mechanizmu financovania je výsadou každého členského štátu, otázka efektívnosti by mala ísť ruka v ruke s problematikou rovnosti a prístupu. Miera, do akej sa študenti alebo ostatní priamo podieľajú na nákladoch spojených s ich štúdiom²⁵, a vo všeobecnejšom meradle aj účinky rozdelenia nákladov sú predmetom diskusie a zaslúžili by si podporu formou ďalšieho prieskumu alebo analýz.

Vzhľadom na menšie množstvo zdrojov je nakoniec takisto potrebné účinne využívať dostupné štrukturálne fondy, najmä Európsky sociálny fond. Niekoľko krajín nedávno pridělilo značné finančné zdroje v programovom období 2007 - 2013 na kľúčové priority v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy. Na obdobie rokov 2014 – 2020 je potrebná ďalšia koncentrácia a stanovenie priorít, aby sa investície udržali vo vzdelávaní a príslušnej infraštruktúre. Navrhnutý program Erasmus pre všetkých na obdobie rokov 2014 – 2020 takisto podporí iniciatívy v tejto oblasti prostredníctvom mobility, spolupráce a podpory politických opatrení.

Partnerstvá

²³ Pozri OCED *Education at a Glance* (súhrnné informácie o vzdelávaní) 2012.

²⁴ Pozri OECD *Education Today* (vzdelávanie dnes), 29. júna 2012.

²⁵ Pozri. EURYDICE (2012), Národné systémy študentských poplatkov a podpory v období 2011 - 2012.

Ak sú partnerstvá aktívne podporované, môžu poskytnúť platformu pre zameranie sa na „správne“ zručnosti

Partnerstvá verejných a súkromných inštitúcií nie sú len zdrojom financovania vzdelávania, ale aj vzájomného učenia, spoločného vytvárania a vykonávania politík. Partnerstvá predstavujú príležitosť rozvíjať programy v oblasti zručností cieľovým, inovačným a udržateľným spôsobom a zahrnúť aj tých, ktorí sú priamo zapojení do poskytovania, uplatňovania a aktualizovania špecifických zručností. Môžu spájať rôzne oblasti politík, podoblasti vzdelávania a odbornej prípravy, verejné a súkromné subjekty a rôzne úrovne riadenia²⁶.

V prípade vzdelávania a odbornej prípravy znamená posilnené partnerstvo namiesto samotného „ponúkania zručností“ zvýšenie aktivity v rozvíjaní stratégií zameraných na zručnosti. Partnerstvá môžu byť udržateľné vtedy, ak budú stavať na jasných cieľoch a budú systematickou súčasťou politického prístupu. Musia zahŕňať všetky zainteresované strany vrátane zástupcov učiteľských organizácií, sociálnych partnerov a študentských organizácií.

Partnerský prístup je kľúčovým faktorom úspechu schémy „ochrany mládeže“ (pozri pripravovaný balík opatrení v oblasti zamestnanosti mladých ľudí). Na zavedenie takýchto komplexných schém je potrebné, aby inštitúcie vzdelávania a odbornej prípravy boli súčasťou spoločného úsilia vynakladaného s inými zainteresovanými stranami.

Na úrovni EÚ sa podporujú rôzne formy partnerstiev. Znalostné a inovačné spoločenstvá (ZIS) podporované Európskym inovačným a technologickým inštitútom (EIT) spájajú vzdelávanie, výskum a podnikanie s cieľom rozvíjať zručnosti vysoko integrovaným spôsobom v súlade s potrebami a výzvami relevantných hospodárskych aktérov. Ďalším príkladom, tento raz špecifickým pre príslušné odvetvie, je veľká koalícia v záujme obsadenia voľných pracovných pozícií v oblasti informačných a komunikačných technológií. Táto koalícia bude spájať priemyselné odvetvie, zamestnávateľov, sektor vzdelávania a jednotlivé vlády s cieľom riešiť problémy nedostatočných zručností v oblasti informačných a komunikačných technológií.

Navrhovaný program Erasmus pre všetkých takisto poskytne stimuly pre partnerstvá. Podpora sa poskytne znalostným alianciám v záujme realizácie obsiahleho súboru činností, ktoré stimulujú spoločné využívanie, výmenu a tok vedomostí medzi inštitúciami vysokoškolského vzdelávania a podnikmi. Sú zamerané na podporu excelentnosti a inovácií a vytváranie nových multidisciplinárnych učebných plánov s cieľom podporiť zručnosti, ako sú podnikateľské zručnosti, riešenie problémov v reálnom čase a tvorivé myslenie. V oblasti odborného vzdelávania a prípravy sa poskytne finančná pomoc alianciám sektorových zručností spájajúcim inštitúcie odbornej prípravy, podniky a profesionálne organizácie, aby vytvárali učebné plány a programy odborného vzdelávania. Znalostné aliancie, ako aj aliancie sektorových zručností budú môcť využiť prebiehajúce činnosti sociálnych partnerov pri zisťovaní potrebných zručností špecifických pre jednotlivé sektory, a to aj na úrovni EÚ prostredníctvom európskych rád pre sektorové zručnosti.

3 PRIORITY PRE ČLENSKÉ ŠTÁTY

²⁶

Viac informácií o postupoch členských štátov možno nájsť v pracovnom dokumente útvarov Komisie o partnerstvách a flexibilných formách celoživotného rozvíjania zručností.

Odlíšná povaha a naliehavý charakter problémov, ktorým členské štáty čelia, si vyžadujú použitie rôznych nástrojov vykonávaných v rôznych časových horizontoch, a zároveň sú potrebné spoločné opatrenia na strane vzdelávania, ako aj zamestnávania. Úsilie zamerané na ponuku relevantných a kvalitných zručností musí ísť ruka v ruke s cieľovými opatreniami, ktorými sa má zabezpečiť bezproblémový prechod zo vzdelávacieho do pracovného procesu, znížiť prekážky v mobilita a zlepšiť fungovanie pracovného trhu, aby mali mladí ľudia širší prístup k pracovným príležitostiam.

V pripravovanom balíku **opatrení v oblasti zamestnanosti mladých ľudí** budú členské štáty vyzvané, aby zvýšili úsilie v oblasti praktickej výučby, mobility a stáží, a aby podporovali partnerstvá (vrátane partnerstiev v oblasti vzdelávania) podporou realizácie „ochrany mládeže“ v okamžitej reakcii na krízový stav, ktorý predstavuje nezamestnanosť mladých ľudí.

V súlade s opatreniami predloženými v rámci odporúčaní pre jednotlivé krajiny na rok 2012 Európska komisia vyzýva členské štáty, aby presadzovali reformy v oblasti vzdelávania v záujme boja proti nezamestnanosti mladých ľudí a podporovali ponuku zručností pomocou týchto opatrení:

1. **Podpora excelentnosti v odbornej príprave a vzdelávaní.** Prostredníctvom kľúčových opatrení sa má v závislosti od situácie v jednotlivých členských štátoch umožniť rozvíjanie kvalitných duálnych systémov odborného vzdelávania a prípravy, prepojenie politiky v oblasti odborného vzdelávania a prípravy s regionálnymi/miestnymi stratégiami v oblasti hospodárskeho rozvoja, najmä pre tzv. inteligentnú špecializáciu, výraznejší presah do iných ponúk vzdelávania, rozvoj terciárnych kvalifikácií získaných počas krátkych (dvojročných) študijných cyklov zameraných na oblasti so zisteným nedostatkom zručností, najmä s potenciálom rastu, ako je oblasť informačných a komunikačných technológií, zdravotníctvo a „zelené zručnosti“, a posilnenie miestnych, vnútroštátnych a medzinárodných partnerstiev a sietí medzi spoločnosťami, najmä MSP a poskytovateľmi odborného vzdelávania a prípravy.

2. **Zlepšenie výsledkov v skupinách študentov s vysokým rizikom predčasného ukončenia školskej dochádzky a základných zručností na nízkej úrovni.** Prostredníctvom kľúčových opatrení sa má umožniť zavádzanie vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve na vysokej úrovni, posilnenie procesu získavania základných zručností, ako je čítanie, písanie a počítanie, základná matematika a veda, včasná identifikácia žiakov s nedostatočnými základnými zručnosťami vo všetkých fázach vzdelávania, poskytovanie individualizovanej podpory, ako aj realizácia stratégií založených na dôkazoch, ktoré sú zamerané na zníženie miery predčasného ukončenia školskej dochádzky.

3. **Posilnenie poskytovania prierezových zručností, ako sú vôľa podnikat', digitálne zručnosti a cudzie jazyky, ktoré prispievajú k zvyšovaniu zamestnatelnosti.** Prostredníctvom kľúčových opatrení možno zabezpečiť prijatie krokov, ktorými sa prierezové zručnosti zahrnú do všetkých učebných plánov počnúc skoršími stupňami vzdelávania až po vysokoškolské vzdelávanie, pričom sa uplatnia inovačné pedagogické postupy zamerané na študentov, ako aj vypracovanie hodnotiacich nástrojov, pomocou ktorých možno účinne posúdiť a ohodnotiť stupeň kompetencií. Všetci mladí ľudia by

pred ukončením povinnej školskej dochádzky mali využiť vo svoj prospech aspoň jednu praktickú skúsenosť.

4. **Zníženie počtu dospelých s nízkou úrovňou dosiahnutých zručností.** Prostredníctvom kľúčových opatrení sa majú stanoviť vnútroštátne ciele a stratégie, posilniť stimuly pre odbornú prípravu dospelých poskytovanú podnikmi, mala by sa vykonávať validácia zručností a kompetencií nadobudnutých mimo formálneho vzdelávania a stanoviť prístupové body (jednotné kontaktné miesta), ktoré zahŕňajú rôzne služby v oblasti celoživotného vzdelávania, ako je validácia a kariérne poradenstvo, a ponúkajú jednotlivým študentom vzdelávanie „na mieru“.
5. **Zintenzívnenie využívania informačných a komunikačných technológií na podporu vzdelávania a prístupu ku kvalitným otvoreným vzdelávacím zdrojom.** Kľúčové opatrenia sú zamerané na modernizáciu infraštruktúry informačných a komunikačných technológií na školách, na podporu vzdelávania a hodnotiacich postupov s podporou informačných a komunikačných technológií, podporu transparentnosti práv a povinností užívateľov digitálneho obsahu, vytvorenie mechanizmov validácie a uznávania zručností a kompetencií nadobudnutých pomocou otvorených vzdelávacích zdrojov a na podporu inštitúcií vzdelávania a odbornej prípravy pri úprave svojich obchodných modelov vzhľadom na nové otvorené vzdelávacie zdroje.
6. **Prehodnotenie a posilnenie profesionálneho profilu všetkých pedagogických profesií.** (pedagógovia na všetkých úrovniach, vedúci pracovníci škôl a tí, ktorí pripravujú pedagógov). Kľúčové opatrenia zahŕňajú prehodnotenie účinnosti, ako aj akademickej a pedagogickej kvality počiatočného pedagogického vzdelávania, zavedenie koherentných a adekvátne zabezpečených systémov zamestnávania, výberu pracovníkov, zaškolenia a profesionálneho rozvoja pedagogických pracovníkov na základe jasne vymedzených kompetencií potrebných na každom stupni pedagogickej kariéry a takisto zvyšovanie digitálnych kompetencií pedagógov.

Realizácia týchto reforiem nemôže byť úspešná, ak sa nezvýši účinnosť financovania vzdelávania. S cieľom vyriešiť tento zložitý problém **sa Komisia obracia na členské štáty s výzvou, aby na vnútroštátnej úrovni stimulovali rokovania o spôsoboch zabezpečovania udržateľných mechanizmov financovania na podporu stability a účinnosti**, a pritom smerovať pomoc na tých s nižšou mierou zapojenia. Popri tom by sa osobitná pozornosť mala venovať rozvíjaniu systémov finančnej podpory odborného vzdelávania a prípravy a vzdelávania dospelých financovaných na základe princípu spoločnej zodpovednosti medzi subjektmi verejného sektora, podnikmi a príslušnými individuálnymi príspevkami (napr. sektorové fondy odbornej prípravy, poplatky za odborné vzdelávanie atď.), ktoré sú zamerané na prilákanie veľkých spoločností a MSP, aby poskytovali praktické odborné vzdelávanie a prípravu.

4. KOORDINÁCIA A PRÍSPEVKY NA EUROPSKEJ ÚROVNI

Zatiaľ čo zodpovednosť a nástroje na riešenie problémov uvedených v tomto oznámení spočívajú na členských štátoch, vzhľadom na potrebné ambiciózne reformy je nutné

intenzívne vyvíjať spoločné úsilie tak na strane EÚ, ako aj na strane členských štátov. Na úrovni EÚ sa bezprostredná pozornosť zameria aj na tieto **klúčové opatrenia**:

1. Väčšie zameranie na jednotlivé krajiny a podpora členských štátov v ich úsilí o realizáciu uvedených priorít formou:

- monitorovania pokroku v každej krajine v kontexte nadchádzajúceho európskeho semestra a zaznamenávanie výsledkov týkajúcich sa danej krajiny do prípravy návrhu **odporúčaní pre jednotlivé krajiny** na rok 2013,
- posilnenia analytickej základne monitorovania danej krajiny i) prostredníctvom pravidelných **partnerských preskúmaní** v rámci otvorenej metódy koordinácie vo vzdelávaní a odbornej príprave; ii) v rámci spolupráce medzi Európskou komisiou a OECD v oblasti politík zameraných na zručnosti. V súvislosti s týmto rámcom sa na jeseň v roku 2013 spustí **verejný portál** pod názvom „**Online hodnotenie vzdelávania a zručností**“, ktorý umožní jednotlivcom a podnikom pomocou metodiky PIAAC porovnávať svoje zručnosti s inými účastníkmi prieskumu; iii) pomocou zintenzívneného monitorovania kritérií vzdelávania a odbornej prípravy vrátane **nových kritérií týkajúcich sa výučby jazykov** vypracovaných v pracovnom dokumente útvarov Komisie týkajúcom sa jazykov.

2. Rýchlejší pokrok v praktickej výučbe, najmä vytvorením Združenia učňovského vzdelávania na úrovni EÚ (pozri aj pripravovaný balík opatrení v oblasti zamestnanosti mladých ľudí). Ako prvý krok Komisia podporí memorandum o európskej spolupráci v oblasti odborného vzdelávania a prípravy, v rámci ktorého bude niekoľko členských štátov spolupracovať formou získavania poznatkov na základe úspešných postupov a systémov.

3. Vytvorenie európskeho priestoru pre zručnosti a kvalifikácie na podporu silnejšej konvergencie medzi transparentnosťou a nástrojmi uznávania na úrovni EÚ s cieľom zabezpečiť ľahšie uznávanie zručností a kvalifikácií za hranicami na základe prebiehajúcich hodnotení a výsledkov vzdelávania.

4. Financovanie vzdelávania v záujme rastu s cieľom posilniť záväzkov získavania kvalifikovanej a priebežne sa školiacej a rekvalifikovanej pracovnej sile formou:

- monitorovania opatrení prijatých členskými štátmi s cieľom uprednostniť výdavky, ktoré vedú k zvýšeniu rastu, a vytvoriť rámec na základe dôkazov na účely analýzy efektívnosti verejných výdavkov na kvalitné vzdelávanie a odbornú prípravu,
- iniciovania prvej diskusie na úrovni EÚ s relevantnými zainteresovanými stranami o prínosoch investícií do rôznych sektorov vzdelávania a odbornej prípravy (odborná príprava, vzdelávanie dospelých, vysokoškolské vzdelávanie) a o spôsoboch zvýšenia efektívnosti výdavkov,
- preskúmania (spolu so sociálnymi partnermi na úrovni EÚ) možností výrazného zvýšenia úrovne poskytovania odbornej prípravy pre dospelých pracujúcich v spoločnostiach s cieľom rekvalifikácie a zvýšenia kvalifikácií pracovných síl. Tieto konzultácie sa uskutočnia po konzultáciách o rámci kvality pre stáťe, ktoré prebiehajú v súčasnosti, aby sa v plnej miere zohľadnili ich výsledky.

5. Analýza vplyvu poskytovania podpory EÚ na účely rozšírenia prístupu k otvoreným vzdelávacím zdrojom a informačným a komunikačným technológiám a ich využívania, stanovenia parametrov kvality a postupov osvedčovania pri otvorených vzdelávacích zdrojoch, rozvoj pedagogických praktík s pomocou informačných a komunikačných technológií a vytvorenie rozmeru EÚ pre online vzdelávanie. Výsledky tejto prípravnej práce vytvoria cestu **novej európskej iniciatíve zameranej na „otváranie systémov vzdelávania“**.
6. **Opatrenia zamerané na vzdelávanie v oblasti podnikania by mali zahŕňať:** uverejnenie politických usmernení k vzdelávaniu v oblasti podnikania v roku 2013, stanovenie rámca usmernení pre inštitúcie vzdelávania v oblasti podnikania spoločne s OECD, a vytvorenie nástrojov na monitorovanie pokroku a získavanie podnikateľských zručností.
7. Prostredníctvom navrhnutého programu Erasmus pre všetkých na roky 2014 – 2020 a Horizont 2020 budú podporované **partnerstvá medzi sektormi vzdelávania, podnikania a výskumu**, ako sú znalostné aliancie, aliancie sektorových zručností a partnerské opatrenia v rámci programu Marie Skłodowskej-Curie s cieľom upraviť systémy vzdelávania a odbornej prípravy tak, aby viac zodpovedali požiadavkám spoločností, najmä MSP.

5. ZÁVERY

Európa obnoví rast len pomocou vyššej produktivity a pomocou pracovníkov s vyššími kvalifikáciami, čo je možné dosiahnuť len reformou systémov vzdelávania a odbornej prípravy. Toto oznámenie a analýza jednotlivých krajín poskytnutá v pracovných dokumentoch útvarov Komisie sú určené na to, aby dali stimuly vládam, inštitúciám vzdelávania a odbornej prípravy, pedagógom ako aj ostatným partnerom k tomu, aby s prihliadnutím na situáciu v jednotlivých členských štátoch spoločne napredovali v realizácii týchto reforiem. Na vnútroštátnej úrovni sa členské štáty vyzývajú k tomu, aby svoje úvahy a pripomienky k tomuto dokumentu vyjadrili v diskusiách vo svojich parlamentoch a so zainteresovanými stranami, čím sa posunú ďalej v uskutočňovaní reforiem.

Komisia zabezpečí, aby sa príspevok vzdelávania a investícií do zručností k hospodárskemu rastu a tvorbe pracovných miest v plnej miere odzrkadlil v európskom semestri. Využije platformy pre dialóg, ako sú otvorená metóda koordinácie v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, bolonský proces pre vysokoškolské vzdelávanie a kodanský proces pre odborné vzdelávanie a prípravu, ako aj financovanie nástrojov na zdôraznenie naliehavého charakteru priorít uvedených v tomto oznámení.